

DUCHOVNÍ SEBEREALIZACE A OSVÍCENÍ

Ardžunovy otázky

Vybráno ze Satsangů 10.2., 13.2. a 14.2.1997

Óm Šrī Paramátmane Namaha

Bhagavadgíta, kapitola 2, verš 54:

„Ardžuna řekl: Krišno, jaké jsou charakteristiky duše, která realizovala Boha, má stabilní mysl a je upevněná v samádhi (v dokonalém klidu mysli)? Jak takový člověk vyrovnané mysli mluví, jak sedí a jak chodí?“

Ardžuna položil velmi konkrétní otázky. Před duchovní realizací, ať je hledající jakkoli pokročilý, mezi ním a seberealizovaným člověkem přetrvává zásadní rozdíl. Jde o kvalitativně naprosto odlišný vnitřní stav. Proto zůstává Guru pro žáka tajemnou, těžko pochopitelnou hádankou. Ve skutečnosti Guruovi porozumět nelze, ačkoliv se o to všichni pokoušejí. Je možné ho pochopit jen do určité míry, kterou nelze překonat. Někdy můžete mít pocit, že mu rozumíte, ale pak zjistíte, že jste se mýlili. Guru působí v mnoha ohledech jako normální lidská bytost, stejně jako žák. Vidíme ho, jak jí, obléká se, věnuje se osobní hygieně, chodí na procházku a občas onemocní stejným obyčejným způsobem jako my ostatní. V čem tedy spočívá ten zásadní rozdíl v jeho bytí? Vždyť občas sleduje i televizi. Napadají nás různé podobné myšlenky. Jeho vnitřní svět je však tak jiný, že si to žák ani nedovede představit.

Vnitřní stav duchovně realizovaného člověka zůstává vždy mimo dosah naší představivosti. Proč je tomu tak? Protože Božství přesahuje schopnosti naší mysli. Božství nelze pochopit nebo si představit, protože nemá žádné hranice, zatímco naše představivost a myšlení mají svá omezení. Ničím nevymezené nemůže být uchopeno něčím, co se pohybuje pouze v určitých mezích.

Proto také vyvstaly v mysli žáka Ardžuny podobné otázky: „Můj Pane, říkáš mi, že dosáhnu realizace Boha, ale počkej“. Kdo ví, zda se v Ardžunovi nevzedmula vlna strachu: „Nejdřív mi vysvětli, jaký je vlastně člověk, který realizoval Boha. Co to znamená být duchovně realizovaný? A pokud jde o obyčejné věci, jak mluví? Jak chodí? Jak sedí?“ V srdci žáka musel být strach, aby se mu nestalo něco, co neočekává. O duchovní seberealizaci přemýšlí mnoho lidí. Mnozí se o ni pokoušejí. Toto hledání se nikdy nevyčerpá, protože je základní žízní lidstva. Když se však otevře možnost ke skutečnému osobnímu zážitku, může se strachem rozechvát i velmi připravený člověk, který se považuje za statečného.

Ardžuna se ptal, jaké jsou charakteristiky duchovně seberealizovaného člověka, který má vyrovnanou mysl a je upevněný v „samádhi (v dokonalém klidu mysli)“. Chtěl vědět, podle čeho můžeme takového člověka poznat, jak mluví, sedí a chodí. Ardžuna pokládá trochu naivní otázku odpovídající jeho nedostatečně pokročilému stupni vývoje. Takovými stupni procházejí všichni duchovní hledající. Otázka byla

položena z fyzického úhlu pohledu, protože se Ardžuna nalézal na této rovině. Nemohl se zeptat na nic jiného, než jak seberealizovaný člověk mluví.

Odpověď Pána byla moudřejší, přicházející z daleko vyšší úrovně. Pán odpověděl žákovi tak, aby mohl být pozdvižen na vyšší úroveň. To je velké tajemství vztahu mezi žákem a Učitelem. Žák jedná způsobem, jakého je schopen, ale Učitel nikdy neplní žákova očekávání. Mistr tu není proto, aby žáka uspokojil, ale je tu proto, aby mu zjevil pravdu. Žák by si přál, aby byla jeho žádost vyslyšena, ale Mistr neplní přání žáka na úrovni, na jaké se žák nachází.

Co to všechno znamená? Vztah s Mistrem je vztah, který žáka pozvedá. O tento princip jde i na místě Bhagavadgíty, k němuž jsme právě dospěli. Šlo o vztah mezi největším žákem všech dob a Pánem samotným v roli Gurua. Ardžuna se ptá ze své vlastní úrovně: „Jak mluví?“ Ovšem Pán z téže úrovně neodpovídá. Kdyby byl odpověděl z téže úrovně, odpověď by mohla znít nějak takto: „Ó ano, on mluví mírně, volí jemná slova a má vybrané způsoby...“ Ale Krišna tento druh odpovědi nedává. Mistr vysvětluje vnitřní stav duchovně probuzeného člověka a vůbec se nedotýká jeho fyzické stránky. Hledající se zeptal na vnější projev, protože nebyl schopen to lépe vyjádřit. Mistr neříká nic o tom, jak duchovně seberealizovaný člověk mluví, ale popisuje žákovi vnitřní úroveň, z níž jeho slova vycházejí. Jaký je tento vnitřní stav je popsáno v následujících verších.

Bhagavadgíta, kapitola 2, verš 55:

„Šrí Bhagaván řekl: Ardžuno, když se člověk úplně vzdá všech tužeb myslí a je spokojený v sobě skrze sebe (šťěstím z Já), pak je nazýván člověkem vyrovnané myslí.“

Jádrem celého problému jsou touhy naší myslí. Touhy v naší myslí jsou podstatou veškerých problémů. Co se stane s člověkem, jehož opustily všechny touhy? Takový člověk je v sobě naplněn svým Já. V jeho nitru se rozhostila naprostá blaženost. Uspokojení, které takový člověk cítí, není závislé na žádné hmotné věci, na žádném vztahu ani okolnosti, protože jde o vlastní vnitřní stav. Když dojde k poznání Já, nezůstávají vůbec žádné žádosti ani přání. Můžete se ptát, jestli by takový člověk mohl trpět hladem nebo chladem. Když se potřebuje najíst, cítí samozřejmě i hlad. Opustil ho ale nutkavý nátlak touhy a co je velmi zajímavé, všechny jeho potřeby jsou automaticky uspokojovány v nekonečném Záměru Božství.

Pán popisuje, že známkou člověka, který realizoval Boha, je, že po ničem netouží. Je oproštěn ode všech tužeb a uspokojen sebou samým v sobě. Můžete ho postavit kamkoliv. Bude šťastný v centru Prahy, stejně jako v Londýně nebo v New Yorku, dokonce i ve vězení by byl stejně šťastný! Dospěl do stavu, kdy se vytratila všechna přání. Takové jsou charakteristiky duchovně realizovaného člověka.

Bhagavadgíta, kapitola 2, verš 56:

„Mudrc, jehož mysl zůstává nerozrušená uprostřed starostí, jehož žízeň po požítcích se úplně rozplynula, a který je osvobozen od vášně, strachu i hněvu, je nazýván člověkem vyrovnané myslí.“

V předchozím verši objasňuje Mistr, že Boha nalézá ten, jehož mysl je klidná. Dokud není naše mysl jako tichá hladina jezera, nemůžeme dosáhnout vědomí Boha. Mistr vysvětluje vnitřní aspekt člověka, který realizoval Boha, a vůbec se nedotýká fyzické stránky, na niž se Ardžuna ptal. Mistr neříká nic o tom, jak vlastně osvícený člověk mluví, ale popisuje žákovi vnitřní úroveň, ze které slova vycházejí.

Jinými slovy, měli byste se přestat zabývat způsobem, jakým osvícený člověk mluví, a měli byste se snažit porozumět jeho vnitřnímu stavu. Ať se kolem něj děje cokoli, nenechá se ničím rozrušit. I když se dostává do problematických situací, on

zůstává uvnitř klidný. Pokud by nebyl duchovně seberealizovaný, jeho vnitřní reakce by byla stejná jako reakce všech ostatních. Lidé obvykle ve svízelných situacích podléhají hněvu a frustraci. Duchovně probuzený člověk však zůstává nerozrušený v jakékoliv situaci. Ani velmi náročné situace v něm nedokáží vyvolat žádné znepokojení. Zůstává stále stejný a přijímá všechny situace, jak přicházejí. To je význam věty „...jehož mysl zůstává nerozrušená uprostřed starostí...“.

„...jehož žízeň po potěšeních se úplně rozplynula...“ Duchovně seberealizovaná osoba nemá uvnitř žádnou touhu po požitcích. Když přijdou starosti, zůstává takový člověk nevzrušený. Když přijde příležitost pro to, mít z něčeho radost, nevykřikuje rozjásaně a neshání se po šampaňském. Ve verši jsou popsány oba typy situací – starost i radost. Duchovně seberealizovaný člověk si v obou situacích udržuje stejnou vyváženost - je klidný a vyrovnaný.

Jaký je jeho vnitřní stav? Je osvobozený od vášně, strachu a hněvu. Nemá žádné výkyvy nálad, setrvává v klidu. Vychýlením z rovnováhy může být hněv i euforie. Nemyslete si ale, že člověk, který se ani nehněvá, ani nijak zvlášť nejásá, je mrtvý jako kámen! To rozhodně pro duchovně seberealizovaného člověka neplatí. Ne! Existují dva druhy míru - mír hrobky a mír zahrady. Mír duchovně probuzeného člověka se nepodobá mrtvému tichu hřbitova, ale radostnému míru zahrady.

Po osvětlení je člověk uvnitř sebe osvobozený od vášně, strachu a hněvu. Chceme-li něco získat a někdo silnější než my nám v tom brání, jsme plní strachu. Realizovaný člověk by si v takové situaci starost nedělal. Naopak, když nám v našich cílech brání někdo, koho považujeme za slabšího, rozhněváme se. Tyto reakce se týkají každodenního života většiny lidí, ne ale duchovně realizované osoby.

Mistr tedy neodpovídá na otázku doslovně, ale ponechává na představivosti žáka, aby si vyvodil, jak by realizovaný člověk mohl mluvit. Mistr popisuje svému žákovi vnitřní stav a radí mu, že by se měl pokusit sám tohoto vnitřního míru dosáhnout spíše než se věnovat vnějším, povrchním projevům. Žák by měl nahlédnout do svého vnitřního já a změnit se. To je odpověď na otázku „...jak takový člověk mluví?“

Někdo by mohl namítnout, že je to ale hodně těžké. Ano, ničeho, co má nějakou hodnotu, nelze dosáhnout jen tak.

Bhagavadgíta, kapitola 2, verš 58:

„Když jako želva, stahující odevšad své údy, odtahuje své smysly od všech smyslových předmětů, pak jeho mysl může být považována za vyrovnanou.“

Ardžuna, ovlivněn stupněm vývoje, kde se nacházel, dychtil po tom znát způsob, jakým realizovaný člověk sedí. Byl zvědavý na to, jak se on sám bude chovat, jestliže bude později duchovně realizovaný. Přistupoval k věci osobně, tak jako ostatně všichni. Očekával zřejmě odpověď, že duchovně seberealizovaný člověk sedí stabilně se zkříženýma nohama a se vzpřímenou páteří. Mistr, stejně jako předtím, odpovídá nepřímo tak, aby mohla odpověď žákovi pomoci v jeho vnitřní přeměně. Cíl každého Mistra je stejný - aby se jeho žák mohl duchovně transformovat a posouvat stále více směrem k cíli – k duchovní seberealizaci, k vědomí Boha.

V této pasáži Pán říká, že se realizovaný člověk stahuje z vnějšího světa tak, jako se želva stahuje do svého krunýře. Analogie je jasná. Kdykoliv se chce želva chránit a zůstat nepoznána, stáhne všechny své čtyři nohy, svou hlavu a ocas do svého krunýře. Zůstane úplně nehybná a pokud nejste specialista na hledání želv, je téměř nemožné rozpoznat želvu od kamene. Pán přirovnává duchovně seberealizovaného člověka k želvě. Co to znamená? Nejde jen o doslovný význam slov. Želva má šest údů a všech šest je staženo do krunýře. Lidé mají pět smyslů vnímání a tím šestým je

mysl. Tak jako je šest končetin želvy staženo do krunýře, tak ten, kdo realizoval Boha, má úplnou kontrolu nad svými pěti smysly a také nad myslí, centrem tužeb. Realizovaným člověkem je všech těchto šest nástrojů drženo pod kontrolou. Ten, kdo dokáže ovládat svých pět smyslových orgánů i svoji mysl, realizoval Boha.

Pán se ve své odpovědi nezabývá tím, v jaké pozici osvícený člověk sedí, jestli má rovná nebo ohnutá záda. Odpovídá opět tak, aby žáka podněcoval v jeho vývoji. Nabádá ho, aby stáhl své smysly z vnějšího světa a ovládl je. Když neudržíte kontrolu na svými smysly, nemůžete doufat, že duchovně postoupíte. Jak často vysvětluji, ukázněnost je velmi důležitá. Musíte udržovat kontrolu svých do světa se rozbíhajících smyslů a myslí.

Člověk, který realizoval Boha, je tím, kdo má plnou kontrolu nad svými smysly, stejně jako želva, stahující všechny své údy do svého krunýře. Tak jako odpočívající želva stahuje své čtyři nohy, hlavu a ocas do svého krunýře, tak je i realizovaný člověk schopen přivést pod svou kontrolu všechny své smysly a svou mysl, která je také smyslem. Vládne nad svými smysly a není jimi ovládán. Je pánem svých smyslů a není jejich otrokem.

.....